

Kiezen voor een onderstam of meer belichting?

Marleen-Arkesteijn-Beckers

OVERBERG – Sinds de opkomst van de substraatteelt worden in Nederland veel minder onderstammen gebruikt. Jammer, vindt Peter van de Pol, die 25 jaar lang hoofddocent snijbloementeelt was op de LU Wageningen. Met een onderstam valt de plant beter te sturen en is er 'goedkoper' productiewinst te behalen dan met steeds hogere kassen en meer assimilatiebelichting.

• Veredeling van Helleborus is een van de activiteiten van PPO (Peter van de Pol Overbeek)

Rozenonderstammen en geur hebben Peter van de Pol beroemd gemaakt in de rozenwereld. Hij was de 'vader' van rozenonderstam 'Natal Briar' die hij

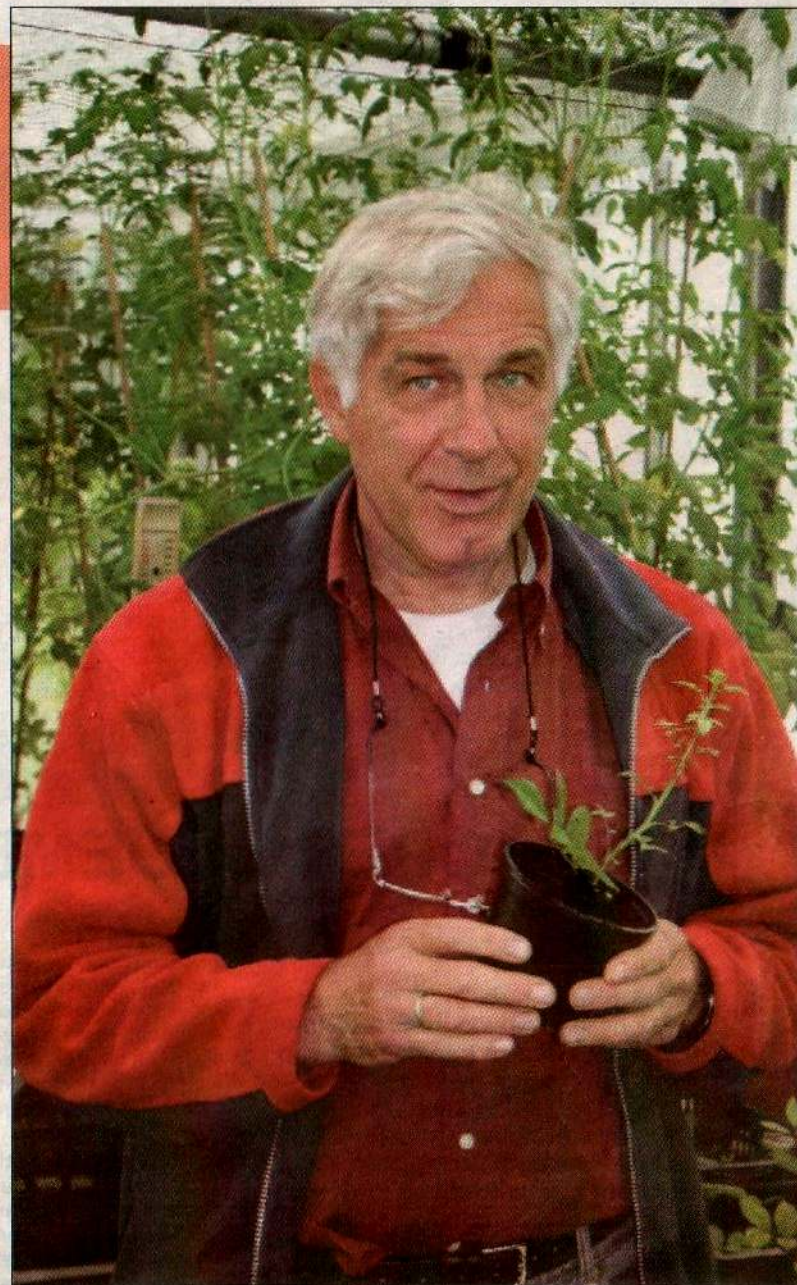
onderstammen, bottelrozen zonder doornen en Helleborus. "Helleborus komt goed uit wat betreft werkverdeling omdat het een plant is die

doorgegaan met de rozenonderstammen.

Start

Toen Van de Pol begon met zijn onderstammenonderzoek keek hij eerst naar andere teelten, waar al meer ervaring was met onderstammen onder het motto dat verschillende teelten van elkaar kunnen leren. Hij nam de fruitteelt als voorbeeld. "De fruitteeler kan nooit het klimaat beïnvloeden. De fruitteelt is afhankelijk van de behandeling tijdens de teelt, zoals buigen, snoeien, bemesten en de onderstam. De appelboompjes werden op een relatief zwakke onderstam gezet, zodat de groei achterbleef. Groei en bloei zijn tegenpolen in de fruitteelt. Bij rozen is dit andersom. In de rozenteelt geeft de eindknop de bloemen. Meer groei geeft juist een hogere productie."

Vroeger was er maar één onderstam voor snijrozen: Rosa canina 'Inermis'. Peter van de Pol zocht naar sterkere en betere onderstammen. In eerste instantie zocht hij het in zaailingen van Rosa canina-selecties. In het STUR-project in de Noordoost Polder werden destijds 500 cloontjes van zaailingen met elkaar vergeleken met als doel om te komen tot een betere onderstam. Uiteindelijk haalde hij een goede onderstam, de 'Natal Briar', uit Australië. 'Natal Briar' wordt nu massaal gebruikt in Latijns-Amerika en Afrika. Deze heeft de eigenschappen: een betere kwaliteit bloem, langere rozen, gaat langer mee en is minder gevoelig voor wortelziekten.

• Peter van de Pol

gezorgd dat de geurende roos weer in beeld kwam.

De vakgroep werd in 1998 opgeheven. "Waanzin! Het onderzoek was de fundamentele basis van de teelt. Ik heb 200 afstudeeronderwerpen begeleid. Het was het toekomstige kader van de tuinbouw. Onverantwoordelijk om op zo'n belangrijke bedrijfstak te bezuinigen. Dat het bedrijfsleven dit heeft laten gebeuren!", zegt hij hoofdschuddend.

PRO

Hij is zeker niet stil gaan zitten, maar heeft een eigen bedrijf opgericht - Plant Research Overberg (PRO). Daaronder hangen verschillende activiteiten. Onder PP Breeding valt de veredeling van bloemen (rozen),

bloei. Ik verwacht er veel van. Het is een plant die lang bloeit in de winter, van december tot mei. Ik heb de moerplanten met mijn vrouw verzameld. De veredeling is lastig, omdat de planten pas na drie jaar bloeien, waaronder ook geurende."

Het bloemenveredelingsproject van de vakgroep is overgenomen door rozenkweker Bill Steenks. Het onderstammenonderzoek is gekocht door Preesman Rozen. Peter van de Pol werkt, via zijn bedrijf PRO, bij beiden als consultant.

Met Steenks in Baarlo legt hij zich toe op veredeling: vooral de geur en houdbaarheid van snijrozen. Hij heeft er een onderzoekskas plus twee assistenten tot zijn beschikking. Via Perfect Roses worden deze rozen in de markt gezet. Met Preesman in Naaldwijk is hij

meer goede onderstammen mogelijk zijn. Wel is de 'Natal Briar' door de jarenlange ervaring een mooie referentie.

Tijdens de 25 jaar in Wageningen heeft hij vier nieuwe onderstammen geselecteerd, die nu via Preesman op de markt komen: 'Viking', 'Mustang', 'Sonata' en 'Hercules'.

"'Hercules' werkt vooral op productie. Hij geeft hetzelfde aantal kilo's, maar meer stuks. 'Viking' en 'Sonata' geven meer kilo's en zwaardere rozen."

Van de Pol geeft aan dat de rassenkeuze en marktkeuze van de teler bepalend zijn voor de keuze van de onderstam. "Onderstam 'Hercules' geeft bijvoorbeeld meer stuks, maar lichtere stengels. Dat is positief bij een ras dat een 'boomstam' met een bloemetje geeft."

Volgens Van de Pol wordt het gebruik van onderstammen miskend in de Nederlandse rozenteelt sinds rozen op substraat worden geteeld. In Afrika worden rozen allemaal op onderstammen gekweekt.

De onderzoeker is ervan overtuigd dat onderstammen ook in Nederland meer aandacht verdienen. "Op eigen wortel telen, is een compromis. Beter is het om de boven- en onderzijde van de plant zelf uit te kiezen", is zijn mening.

"Er is geen roos met slechte eigen wortels. Dat komt door de wijze van selectie. Van de 100.000 zaailingen worden er 99.000 weggegooid. Op basis van het gedrag van de plant op eigen wortel. Planten met slechte eigen wortels komen niet door de eerste selectie. Alleen wil dat niet zeggen dat het niet mogelijk is om nog betere wortels te hebben."

Bovendien kun je bij het gebruik van onderstammen beter sturen, omdat er meer over het wortelstelsel bekend is. "Als er bij een bedrijf vijf verschillende cultivars gekweekt worden uit stek, dan betekent dat ook vijf verschillende, vrij nieuwe, onbekende wortelstelsels die gestuurd moeten worden."

Hij geeft een voorbeeld. "De onder-

20 procent minder biomassa dan andere onderstammen. Toch blijven er nog steeds telers, die van vader op zoon 'canina' hadden gebruikt als onderstam, deze aanhouden. De ervaring en betere beheersbaarheid woog op tegen de mindere productie."

Na de teelt op substraat is het daarom tijd voor een nieuwe stap: naar teelt op onderstammen, waar beter en beheersbaar mee te sturen valt.

Hij wijst naar de groenteteelt, waar onderstammen 'booming business' zijn, niet alleen in Nederland, ook in Japan.

Kosten

Van de Pol hoort regelmatig het argument dat de extra kosten voor een onderstam teveel zijn. "Penny-wise - Pound-foolish noem ik dat. Voor 50 eurocent meerprijs kun je een onderstam kopen, die 10 procent meer productie oplevert. Als je twee rozen extra snijdt in een half jaar, verdienen je het terug. Men is eerder bereid in hardware te investeren, zoals hogere kassen, meer lux verlichting dan in planten", is zijn gevoel.

Telers die geïnteresseerd zijn, kunnen contact opnemen met Jan Schuttrups, productiemanager onderstammen bij Preesman.

• Geur blijft belangrijk. Niet gek dat lathyrus een van de lievelingsplanten is.

• Rozenplantje met goed doorwortelende onderstam